

2. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія. Київ : НІСД, 2011. Ч. 2. 336 с.

3. *Українська конституційна ідентичність в контексті європейської інтеграції* : збірник матеріалів III Маріупольського конституційного форуму (м. Київ, 4 жовтня 2024 р.). Київ : ВАІТЕ, 2024. 238 с.

4. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

ПЕНДЮРА Софія Максимівна,

здобувач вищої освіти магістра
Інституту заочного та дистанційного
навчання Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

ТИХОМИРОВ Денис Олександрович,

професор кафедри теорії, історії та
філософії права Національної академії
внутрішніх справ, доктор юридичних
наук, доцент

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ХРИСТИЯНСЬКОГО ГУМАНІЗМУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Українська національна ідентичність у сучасних умовах постає фундаментальною основою формування національної стійкості держави, що визначає її здатність протистояти комплексним викликам і загрозам, зокрема в контексті збройного протистояння та євроінтеграційних трансформацій. Відмінність між категоріями «стійкість» і «сталість» полягає у тому, що перша відображає динамічні, якісні характеристики існування держави як цілісної спільноти громадян, об'єднаних спільною національною ідентичністю, тоді як друга фіксує переважно стабільність і незмінність соціальних процесів [3]. У цьому контексті національна ідентичність виступає не лише маркером культурної належності, а й світоглядною основою, що визначає здатність суспільства до самоорганізації, мобілізації та збереження суб'єктності в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів. Змістовне наповнення конструктивної національної стійкості України безпосередньо пов'язане з визначенням її світоглядного ядра, яке має бути водночас відкритим до взаємодії з глобальним середовищем і укоріненим у власних культурно-історичних архетипах.

З огляду на належність України до європейського християнського цивілізаційного простору, де ключовими цінностями визнаються гідність особистості, свобода та її самореалізація, особливого значення набуває християнський гуманізм як світоглядна основа національної ідентичності [1, с. 75; 2]. Християнський гуманізм у цьому вимірі слід розглядати як інтегративний духовно-культурний механізм, що забезпечує поєднання українського суспільства з ширшими європейськими та євроатлантичними ціннісними системами, не нівелюючи при цьому його унікальності, а навпаки – підсилюючи суб'єктність і здатність до самостійного розвитку [1, с. 75].

Водночас реалізація потенціалу християнського гуманізму вимагає глибинної трансформації гуманітарної сфери, що охоплює науковий, культурний і релігійний дискурси, формуючи нову якість суспільної свідомості та духовного середовища держави [1, с. 75]. При цьому така трансформація не повинна зводитися до механічного запозичення західних моделей, а передбачає осмислення й актуалізацію власного історичного досвіду розвитку християнського гуманізму в Україні як самобутнього феномена [1, с. 75].

Разом із тим сучасні виклики, пов'язані з гібридними загрозами та кризами ідентичності, актуалізують необхідність не лише дослідження, але й творення нових форм прояву християнського гуманізму, здатних відповідати на запити часу та забезпечувати ефективну взаємодію різних соціальних і культурних груп. У цьому процесі важлива роль належить не лише науковій спільноті, а й широкому колу представників інтелектуального та культурного середовища, діяльність яких спрямована на формування суспільної свідомості та ціннісних орієнтирів, що, у свою чергу, потребує підтримки з боку держави як важливого інституційного актора [1, с. 75].

Водночас слід визнати, що християнський гуманізм, попри свою значущість, не вичерпує всього потенціалу формування національної ідентичності, оскільки його фокус здебільшого зосереджений на міжособистісній взаємодії, залишаючи поза достатньою увагою питання внутрішнього розвитку особистості. У зв'язку з цим доцільним є звернення до концепції персоналізму, яка акцентує увагу на процесі становлення людини як особистості, здатної до саморозвитку, самоперевершення та виходу за межі власної обмеженості [3; 4].

Персоналізм, як філософська парадигма, передбачає розвиток духовних потенцій індивіда при одночасному визнанні цінності іншої особистості та унікальності її життєвого шляху, що створює підґрунтя для гармонійної соціальної взаємодії [4]. У цьому контексті він постає як діяльнісний вимір гуманізму, що спрямований не лише на збереження існуючих форм ідентичності, але й на їх розвиток і трансформацію, забезпечуючи розкриття прихованих потенцій як окремої людини, так і суспільства в цілому. Ідейні витoki такого підходу простежуються у вітчизняній філософській традиції, зокрема у вченні про «сродну працю», яке відображає прагнення до самореалізації відповідно до внутрішньої природи людини. Поєднання християнського гуманізму та персоналізму дозволяє сформувати цілісну

світоглядну модель української ідентичності, що ґрунтується на цінностях свободи, гідності, відповідальності та співтворчості з іншим, відкриваючи можливості для консолідації суспільства в умовах євроінтеграційних процесів і безпекових викликів. Суттєвим чинником у цьому процесі виступають також архетипові риси української культури, серед яких особливе місце посідає індивідуалізм, що трансформується у персоналістичний принцип, здатний забезпечити єдність без авторитарних форм організації та ідеології вождизму, яка є неприйнятною для української ментальності. Відмова від репресивних і ксенофобських моделей соціальної організації на користь відкритого діалогу та взаємоповаги свідчить про глибинну орієнтацію українського суспільства на демократичні цінності та плюралізм. У цьому контексті персоналізм органічно поєднується з такою рисою української культури, як світоглядна толерантність, що проявляється у здатності до прийняття іншості та побудови взаємодії на засадах взаємної поваги.

Водночас сучасні умови вимагають трансформації толерантності з пасивної форми співіснування у активну форму співтворчості, що передбачає спільне формування ціннісного простору та національної солідарності. Таке розуміння толерантності тісно пов'язане з феноменом кордоцентризму, який надає українській культурі емоційно-екзистенційної глибини, формуючи її здатність до емпатії, духовної взаємодії та внутрішньої єдності.

У підсумку слід констатувати, що українська ідентичність у вимірі християнського гуманізму та персоналізму виступає ключовим чинником формування національної стійкості, забезпечуючи здатність суспільства до ефективного реагування на гібридні загрози, збереження власної суб'єктності та успішної інтеграції у європейський цивілізаційний простір [3; 4].

Список використаних джерел

1. Wither J. Connections. QJ 15, no. 2. 2016. P. 75. URL: <http://dx.doi.org/10.11610/Connections.15.2.06>
2. Кияк М., Вдовиченко В., Вернигора В., Федуняк С. Двадцять твітів для 2020 року. *Дзеркало Тижня*. 2020. № 1277. URL: https://zn.ua/ukr/personalities/dvadcyat-tvitiv-dlya-2020-roku-335406_.html
3. Резнікова О., Войтовський К. Щодо концепції забезпечення національної стійкості в Україні. *Аналітична записка*. Серія «Національна безпека». № 8. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-01/analit-resnikovanational-security-8-2020-1-1.pdf>
4. Національна стійкість України: стратегія відповіді на виклики та випередження гібридних загроз: національна доповідь / ред. кол. С. І. Пирожков, О. М. Майборода, Н. В. Хамітов, та ін. / Ін-т політич. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса НАН України. Київ, 2022. URL: http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/nats_dopovyd.pdf

